

Akordi Oy:n lausunto Kasvuriihi-hankkeen valmisteluryhmälle

Paikallinen hyväksyttävyyys vihreän siirtymän investointien avaimena - Toimenpiteitä kohti parempaa riskien ja konfliktien hallintaa

Vihreän siirtymän hankkeet ovat Suomen talouskasvun suurimpia mahdollisuuksia. Investointien turvaamiseksi tarvitaan hankkeiden riskienhallintaa ja nykyistä systemaattisempia paikallista hyväksyttävyyttä edistäviä toimenpiteitä. Muuten riskinä on yksittäisten hankkeiden sekä koko vihreän siirtymän viivästyminen.

Vihreän siirtymän hankkeiden rahoitustilanne ja poliittinen tuki ovat molemmat tukevalla pohjalla. Hankkeille on vahva yhteiskunnallinen tilaus - mutta niiden paikallinen hyväksyttävyyys on koetuksella (Peltonen ym. 2024). Vihreän siirtymän hankekehityksessä huomio on yleensä teknis-taloudellisissa tekijöissä, jolloin muut tekijät kuten hankkeiden paikalliset vaikutukset ja hyväksyttävyyys jäävät vähemmälle huomiolle. Hyväksyttävyyys on itsessään merkittävä tekijä vihreän siirtymän hankkeissa, mutta sitä ei usein huomioida hankkeiden suunnittelussa ja kannattavuuslaskelmissa (Bolwig ym. 2020).

Vihreän siirtymän jännitteiden kärjistyminen ja konfliktoituminen aiheuttaa hankkeille, hanketoimijoille ja sidosryhmille suoria ja epäsuoria kustannuksia. Hankkeiden viivästyminen tai peruuntuminen ovat näistä ilmeisimpiä: konfliktoituvia hankkeita joudutaan suunnittelemaan uusiksi, palauttamaan päätöksentekoon jne. Pitkälle edennyt ja sitten kokonaan peruuntuva hanke, esimerkiksi kunnanvaltuuston poliittisen käänteen vuoksi voi aiheuttaa hanketoimijan taseeseen huomattavat alaskirjaukset. Menestyvien hankkeiden täytyy huomioida ja minimoida hankeriskit. Tämä on myös hankkeiden rahoittajien sekä vastaanottavien paikallisyhteisöjen ja ympäristön etu.

Opitaan kansainvälisistä esimerkeistä

Monissa maissa valtio on panostanut systemaattisesti vihreän siirtymän hankkeiden prosessien tukemiseen ja hankeriskien vähentämiseen:

Tanskassa uusiutuvan energian liikkuva asiantuntijaryhmä (VE Rejsehold) auttaa kuntia uusiutuvan energian hankkeiden riskien hallinnassa. Ryhmä perustettiin kolmen ministeriön yhteistyössä v. 2022 kansallisen ilmastopimuksen nojalla. Sen päätehtävinä on 1) toimia valtion yhteystahona, joka avustaa ennakoivasti kuntia uusiutuvan energian kehittämisessä ja laajentumisessa; 2) tarjota kunnille ammattimaista ohjausta ja sparrausta uusiutuvan energian

hankkeisiin liittyen; 3) helpottaa ja edistää tiedon jakamista kuntien välillä sekä valtion ja kuntien välillä; 4) tukea kuntia niiden vuoropuhelussa kansalaisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa. [The RE Travel Team | Danish Energy Agency - Renewable Energy Plants](#)

Yhdysvalloissa Energiaministeriön (Department of Energy, DoE) Loan Programmes Office (LPO) myöntää lainoja energiasiiirtymän hankkeisiin noin 400 miljardin dollarin valtuuksin. LPO haluaa varmistaa hankkeiden menestyksen korostamalla myös hankkeiden riskienhallintaa. Se edellyttää hakijoilta noin vuoden kestävässä prosessissa 1) hakemusta edeltäviä ennakkoneuvotteluja; 2) due diligence -arviointia ja hankeriskien kartoitusta; ja 3) edistää sekä fasilitoi rahoitettavien yritysten ja paikallisyhteisöjen välistä vuoropuhelua, joka tähtää hankeriskien pienentämiseen ja paikallisyhteisön tarpeiden ymmärtämiseen. [APPLICATION PROCESS | Department of Energy](#)

Näissä kansainvälisissä esimerkeissä **paikallinen hyväksyttävyyys nähdään yhtenä hankkeiden menestymisen avaimena, ja paikallinen vuoropuhelu ymmärretään tärkeänä osana hankeriskien pienentämistä**. Paikallisyhteisön demokraattinen, aito osallisuus ja vuoropuhelu nähdään paikallisten huolenaiheiden huomioimisen ja hankkeen sujuvan toteutumisen edellytyksenä. Vihreän siirtymän teknologioiden ja rakentamisen ohella tarvitaankin uudenlaista ja parempaa prosessiosaamista luottamuksen rakentamiseksi, paikallisen osallisuuden ja toimivan sidosryhmäyhteistyön turvaamiseksi.

Paikallinen hyväksyttävyyys vaikuttaa suoraan hankkeiden toteutumisen edellytyksiin

Suomessa hanketoimijoiden ja yksittäisten kuntien käytännöt vaihtelevat suuresti. Paikallisen päätöksenteon roolia korostaa kuntien ja maakuntien liittojen alueidenkäytön suunnittelun ja kaavoituksen rooli vihreän siirtymän hankkeiden mahdollistamisessa. Kunnilla on maankäytön suunnittelun kautta merkittävä rooli hankkeiden toteutumisessa.

Paikallisella tasolla tarvitaan kapasiteettia suunnitella ja toteuttaa suuria vaikutuksia aiheuttavia hankkeita siten, että ne ansaitsevat paikallisyhteisön tuen. Investoinnit voivat hidastua tai peruuntua puutteellisten vuorovaikutuskäytänteiden vuoksi, mikä johtaa hankkeiden paikalliseen vastustukseen sekä laajemmassa mittakaavassa koko vihreän siirtymän kyseenalaistamiseen.

Myös kansainväliset hanketoimijat ja sijoittajat tarvitsevat tietoa ja tietoisuutta paikallisen hyväksyttävyyden merkityksestä ja prosesseista suomalaisessa suunnittelujärjestelmässä ja kunnallisessa päätöksenteossa.

Paikalliset taloudelliset kannustimet varmistettava vihreän siirtymän hankkeissa

Tuulivoimahankkeiden hyväksyttävyyttä käsittelevässä selvityksessä käytiin läpi hyväksyttävyyden osatekijöitä (Peltonen ym. 2024). Suomalainen järjestelmä, jossa

tuulivoima-alueista saatavat kiinteistöverotulot tulevat kunnan kassaan, on toiminut hyvin ja johdonmukaisesti paikallisen hyväksyttävyyden edistämiseksi. Ruotsissa - jossa kiinteistöverotulot menevät suoraan valtion kassaan - katseet ovat kääntyneet Suomen järjestelmään paikallisen hyväksyttävyyden parantamiseksi. **Suomessa tulisikin varmistaa kiinteistöveromekanismin pysyvyys niin, että sijoituspaikkakunta hyötyy hankkeista.** Muussa tapauksessa kuntien mielenkiinto hankkeiden kaavoittamiseen voi tyrehtyä. Valtionosuuksien uudelleenjaon sijaan olisi varmistettava, että myös Itä-Suomessa pystytään rakentamaan tuulivoimaa ja saavuttamaan siitä saatavia taloudellisia hyötyjä.

Parempaa vuoropuhelua ja laadukasta varhaista vuorovaikutusta

Uusiutuvan energian hyväksyttävyyteen liittyvässä tutkimuksessa ja käytännön kokemuksissa korostuu varhaisen vaiheen osallistumisen ja vuorovaikutuksen merkitys oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden kannalta. Perinteinen maankäytön suunnittelun, vaikutusten arvioinnin ja kuulemisprosessien yhdistelmä ei aina riitä turvaamaan hankkeiden hyväksyttävyyttä.

Tanskalaisten paikallisen osallistumisen suositusten mukaan vuoropuhelu uusiutuvan energian rakentamisesta tulisi aloittaa paikallisten luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden toimesta jo ennen kuin maanomistajat ja rakennuttajat tulevat mukaan. Vihreän siirtymän paikallinen suunnittelu ja osallistaminen tapahtuu liian usein hankelähtöisesti. Sen sijaan uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän paikallinen suunnittelu kannattaisi aloittaa kuntalaisten ja sidosryhmien vuoropuhelulla ja visioprosesseilla mahdollisista ja toivottavista energiatulevaisuuksista. Tällaisia prosesseja tulisi kokeilla ja pilotoida uudistuvan alueidenkäyttölain sisäänajovaiheessa. Lainsäädäntö ei edellytä - muttei myöskään estä tällaisia varhaisen vuorovaikutuksen prosesseja (Heinilä ym. 2021)

Kuulemistilaisuuksista kestäviin kumppanuuksiin

Suomessa tarvitaan paikallisista tarpeista ja 'omistajuudesta' lähteviä, suostumukseen ja kuuntelemiseen perustuvia prosesseja, joissa kunta, sidosryhmien ja toiminnanharjoittajat rakentavat yhdessä **kumppanuuteen perustuvaa lähestymistapaa** ohuen, kuulemismenettelyyn perustuvan osallistumisen sijaan. Uusiutuvan energian ja sen hyödyntämisen suunnittelussa voidaan hyödyntää laajaa kirjoa erilaisia kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen menetelmiä.

Kumppanuusjärjestelyitä voidaan edistää hyödyntämällä laajemmin ns. yhteistoiminnallisen hallinnan (collaborative governance) periaatteita ja työkaluja (Peltonen et al. 2022). Tällaisilla työkaluja ovat esimerkiksi toimijoiden intressien ja ristiriitatilanteiden kartoitukset, yhteisen tietopohjan rakentamisen käytännöt ja kaikkien osapuolten puolueettomaksi kokeman fasilitaattorin hyödyntäminen suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa. Yhteistoiminnallista hallintaa voidaan toteuttaa myös paikallisten yhteistyöalustojen tai sopimisen keinoin, jossa paikallisesti neuvotellaan miten hankkeen hyödyt ja haitat jaetaan (Kotilainen 2024). Yhteistoiminnallinen hallinta vaatii uudenlaista prosessiosaamista, ja erityisesti riippumattomia, välittäviä toimijoita, jotka nauttivat eri tahojen luottamusta. **Prosessien parempi suunnittelu ja**

fasilitointi auttavat ennakoimaan ja käsittelemään ongelmia ennen kuin ne johtavat valituskierteisiin tai kiistakysymysten eskaloitumiseen ja politisoitumiseen.

Perustetaan resurssiyksikkö siirtymän paikallisen hyväksyttävyyden tukemiseksi

Sekä Euroopan unioni että Suomen valtio ovat pyrkineet sujuvoittamaan vihreän siirtymän hankkeiden rahoitusta ja luvitusprosesseja mm. lainsäädännön uudistuksilla. Samalla oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) on rahoittanut mm. työllisyys ja koulutustoimia. Siirtymää tukevat rahoitusinstrumentit eivät kuitenkaan ole synnyttäneet uudenlaisia prosesseja ja tukitoimia paikallisen hyväksyttävyyden prosessien kehittämiseksi. Esimerkiksi puhtaan siirtymän hankkeiden verohyvitysten kriteerit liittyvät hankkeiden mittakaavaan (euromääräiset investoinnit) ja aikatauluun pikemmin kuin riskien hallintaan ja hyväksyttävyyden varmistamiseen.

Ehdotamme, että Suomeen **perustetaan viipymättä puhtaan siirtymän investointeja tukemaan osaamiskeskus/resurssiyksikkö, jonka tarkoituksena on tukea hankkeiden varhaisvaihetta ja ennaltaehkäistä konflikteja.** Mallia voidaan ottaa sekä Tanskan 'VE Rejsehold' ryhmästä, että yhdysvaltalaisen Loan programs officen hankeriskien hallintaa ja hyväksyttävyyttä tukevista menettelyistä.

Resurssiyksikkö kokoaa ja välittää tietoa, sekä tarjoaa käytännön apua (henkilötyöpanosta) kunnille / hanketoimijoille / kansalaisyhteiskunnalle paikallisten prosessien suunnitteluun, vetämiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun.

Yksikköön kootaan tarvittavat resurssit ja asiantuntemus vihreän siirtymän hankkeista ja sujuvien prosessien edellytyksistä, mukaanlukien hyväksyttävyyttä tukevista laadukkaista osallistumis- ja ongelmanratkaisuprosesseista. Valtionhallinnon taholta yksikköön kiinnitettäisiin monialaista asiantuntemusta eri ministeriöistä ja viranomaistahoilta. Mukaan kiinnitettävät asiantuntijat toimisivat yhteistyössä, avustavassa ja neuvoa-antavassa roolissa. Valtionhallinnon eri sektoreiden yhteistyö edistäisi samalla valtion toimien johdonmukaisuutta ja parempaa koordinaatiota.

Resurssiyksikköä tarvitaan nopean ennakoivan toiminnan muodoksi erityisesti niillä paikkakunnilla, joille on suunnitteilla merkittäviä vihreän siirtymän investointeja. **Tukea tarvitsevat erityisesti pienet kunnat, joiden resurssit ja osaaminen ovat koetuksella megahankkeiden edessä.** Pienillä kunnilla ei ole valmiuksia käsitellä suurten hankkeiden vaatimia maankäytön suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosesseja. Vuoropuhelun rakentaminen sekä hanketoimijan / yhtiön että paikallisten sidosryhmien kanssa on vaativaa mikäli halutaan varmistaa että kaikkien osallisten ja sidosryhmien ääntä kuunnellaan aidosti ja niin, että prosessiin luotetaan ja sen lopputulemia tuetaan laajasti.

Resurssiyksikkö tekee yhteistyötä toimijoiden kanssa, jotka pyrkivät houkuttelemaan vihreän siirtymän investointeja Suomeen ja vahvistaa investorien ymmärrystä paikallisesta toimintaympäristöstä ja hyväksyttävyyttä tukevista käytännön toimintatavoista.

Ympäristönsuojelun tason turvaaminen osana hyväksyttävyyden ylläpitoa

Koska vihreän siirtymän kontekstissa ns. 'green on green' konfliktit ilmastotavoitteiden ja paikallisten luonto- ja virkistyskäyttöarvojen välillä ovat lisääntymässä, on tärkeää että herkimvät ympäristökohteet turvataan vihreän siirtymän hankkeiden riskeiltä. Akordi Oy julkaisi maaliskuussa 2024 professori Ismo Pölösen selvityksen: "*Vihreän siirtymän vauhti ja ympäristömenettelyjen laatu: Miten sujuvoittaminen, hyväksyttävyyys ja ympäristönsuojelu yhdistetään?*" Julkaisu sisältää ideoita hankkeiden sujuvuuden ja hyväksyttävyyden vahvistamiseksi niin, ettei ympäristönsuojelun taso ei kärsi. Raportissa on useita ohjauskeinoiniin liittyviä havaintoja, mm. hankkeiden yhteisvaikutusten hallinnan tarve, sekä idea erityisten ympäristöarvojen turvaamisesta kieltoalueiden maltillisilla laajennuksilla.

Akordin ehdotukset pähkinänkuoressa:

- Tuetaan paikallisyhteisöjen suostumukseen ja kuuntelemiseen perustuvia prosesseja, jotka perustuvat kunnan, sidosryhmien ja toiminnanharjoittajien **kumppanuuteen** nykyisen kuulemismenettelyyn perustuvan osallistumisen sijaan. Otetaan käyttöön laajempi kirjo kansalaisten ja sidosryhmien osallistumisen menetelmiä (mm. neuvottelevat menetelmät, yhteisen tiedontuotannon menetelmät, sekä yhteisen ongelmanratkaisun menetelmät) tukemaan paikallista uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän suunnittelua ja rakentamista.
- **Perustetaan resurssiyksikkö, josta kunnat voivat saada konkreettista apua ja tukea vihreän siirtymän hankkeiden varhaisvaiheeseen.** Resurssiyksikkö avustaa kuntia paikallisten prosessien suunnittelussa, osallistumis- ja vuorovaikutuksen järjestämisessä, sekä ongelmanratkaisussa. Resurssiyksikkö myös kerää ja jakaa parhaista käytännöistä kuntien välillä ja kansainvälisten investoijien suuntaan.
- Rakennetaan hanketoimijoiden ja sidosryhmien kanssa hyviä käytäntöjä varhaisen vaiheen vuorovaikutukseen paikallisyhteisön kanssa, ja varmistetaan, että vaikutusten arvioinnissa huomioidaan ne vaikutukset, joihin liittyy paikallisia huolenaiheita.
- Kehitetään hanketoimijoiden ja paikallisyhteisöjen välistä vuoropuhelua ja rakentavia neuvotteluja hankkeiden paikallisten hyötyjen tunnistamiseksi ja maksimoimiseksi. Yhtenä mallina voidaan hyödyntää sopimus pohjaista yhteistyötä vihreän siirtymän hanketoimijoiden sekä paikallisyhteisöjen välillä (ns. *impact benefit agreements* tai *community development agreements*) (ks. Kotilainen 2024)
- Uusiutuvan energian hankkeisiin liittyvät taloudelliset kannustimet, kuten kiinteistövero tulee säilyttää nykyisellään niin, että se kohdistuu kuntaan, johon rakentaminenkin sijoittuu. Uusiutuvan energian paikallinen hyväksyttävyyys tulee kärsimään, jos tämä taloudellinen kannustin poistetaan.
- Vihreän siirtymän rahoituksen instrumentteihin liitetään komponentti, joka korostaa hankkeiden riskienhallinnan merkitystä. Vihreän siirtymän hankkeille tuotetaan tietoa

paikallisen hyväksyttävyyden merkityksestä suomalaisessa suunnittelujärjestelmässä. Hanketoimijoita informoidaan ja koulutetaan aiheesta.

- Rääätälöidään ja tarjotaan vihreän siirtymän rahoitusta hakeville hankekehittäjille hyväksyttävyyttä vahvistavaa **koulutusta** ja osaamisen tukea. Esimerkiksi Akordi tarjoaa vuonna 2025 Jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen (JOTPA) tilaaman “Strateginen sidosryhmäyhteistyö puhtaan siirtymän hankkeissa” 3op laajuisen koulutuksen. Koulutus on rahoitettu Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF), joka on EU:n elpymisvälineen (Next Generation EU) suurin ohjelma.
- **Vihreän siirtymän hankkeiden etenemisen tilannekuva.** Suomessa tarvitaan parempi tietopohja vihreän siirtymän investointihankkeiden nykytilasta, ja välineet, joilla voidaan kartoittaa syitä hankkeiden mahdollisille viivästyksille. Viivästysten ja hankkeiden peruuntumisen syiden ymmärtäminen auttaa tunnistamaan esteitä hankkeiden etenemisen tiellä ja suunnittelemaan toimenpiteitä näiden esteiden ylittämiseen.

Kunnioitavasti,

Jonna Kangasoja
Toimitusjohtaja
Akordi Oy
Jonna@akordi.fi
p. 050-4412863

Tietoa Akordi Oy:stä:

Akordi on vuonna 2013 perustettu Suomen ensimmäinen ympäristökonfliktien ennaltaehkäisyyn ja ratkaisuun erikoistunut yritys Suomessa. Akordi tarjoaa riippumattoman välittäjän palveluita, eli käytännössä suunnittelee ja vetää osapuolten välisiä ongelmanratkaisuprosesseja, joista syntyy toimeenpanokelpoisia yhteisiä päätöksiä. Akordissa työskentelee kymmenen asiantuntijaa. <https://akordi.fi/>

Vuodesta 2023 Akordi on työskennellyt TAH -säätiön hankerahoituksella vihreän siirtymän hyväksyttävyyden ja ennakoivien konfliktinratkaisun menettelyjen vahvistamiseksi Suomessa. Akordi julkaisi marraskuussa 2024 ilmaisen oppaan “Vihreän siirtymän paikallinen hyväksyttävyys - Pelikirja”, joka on luettavissa ja ladattavissa osoitteessa: https://akordi.fi/wp-content/uploads/2024/12/Akordin_Vihrean_Siirtyman_pelikirja_web.pdf

VIITTEET

Akordi Oy (2024). Vihreän siirtymän paikallinen hyväksyttävyys - Pelikirja. https://akordi.fi/wp-content/uploads/2024/12/Akordin_Vihrean_Siirtyman_pelikirja_web.pdf

Bolwig, S., Bolkesjø, T. F., Klitkou, A., Lund, P. D., Bergaentzlé, C., Borch, K., . . . Skytte, K. (2020). Climate-friendly but socially rejected energy-transition pathways: The integration of techno-economic and socio-technical approaches in the Nordic-Baltic region. *Energy Research & Social Science*, 67, 101559.

Heinilä, A., I. Pölönen and A. Belinskij (2021). "Yhteistoiminnallisuus ympäristöoikeudellisissa suunnittelumenettelyissä." *Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja* (Finnish Yearbook of Environmental policy and law) XIV 2021: 261-326.

Kotilainen, J.M. (2024). *Emerging Forms of Collaborative Mineral Governance – Analyzing Preconditions for Community Benefit Agreements in Finland*. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-5354-4>

Peltonen, L., Kotilainen, J., Faehnle, M., ym. (2022). *Yhteistoiminnalliset prosessit auttavat haasteellisessa ympäristöpäätöksenteossa – ohuesta osallistumisesta yhteiseen Ongelmanratkaisuun*. CORE-politiikkasuositukset. Suomen ympäristökeskus.

Peltonen, L., Donner-Amnell, J. & Nokelainen, S.(2024). *Tuulivoiman hyväksyttävyyden nykytila ja näkymät Suomessa*. Reports and Studies in Social Sciences and Business Studies, 21. University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4931-8>

Pölönen, I. (2024). *Vihreän siirtymän vauhti ja ympäristömenettelyjen laatu: Miten sujuvoittaminen, hyväksyttävyyys ja ympäristönsuojelu yhdistetään?* Akordi Oy:n julkaisu, maaliskuu 2024. https://akordi.fi/wp-content/uploads/2024/03/Akordi_Vihrean_siirtyman_vauhti-selvitys_WEB.pdf